

O prírode Európy

Michael Chinery (ed.): **Príroda Európy**. Z anglického originálu *The Kingfisher Natural History of Britain and Europe*, London, 1992. Vydavateľstvo Slovart, Bratislava 1998, 384 strán.

Na knižný trh sa koncom r. 1998 dostala kniha o prírode Európy – svetadiela, ktorý je dnes najviac pozmenený ľudskou činnosťou, a kde nemožno nájsť kút s nedotknutou prírodou. Svetadiela, na ktorom v oblasti Stredozemného mora človek už v staroveku zničil pôvodné lesné ekosystémy. Dnes sú nahradené kvalitatívne odlišnými, paradoxne, pravdepodobne s oveľa pestrejšou škálou rastlinných a živočíšnych druhov. Tej Európy, kde človek rozširovaním svojho životného priestoru dnes ohrozuje posledné zvyšky vzácných biotopov (ako sú napr. mokrade a horské ekosystémy), na druhej strane napr. budovaním hrádzí, hĺbením štrkovísk a pod. vytvára nové xerothermné a vodné biotopy.

Publikácia, veľmi obsažná textovo i obrazovo, si dala náročnú úlohu – oboznámiť čitateľa s európskou flórou a faunou. Podarilo sa jej to vďaka nanajvyšš zrozumiteľnej a atraktívnej forme, ktorá je zároveň použiteľná aj pre odborníkov.

Cieľom autorov nebolo vyčerpávajúco informovať, ale skôr podnietiť čitateľa k zamysleniu sa nad bohatstvom a rozmanitosťou toho, čoho osud je dnes aj v jeho rukách.

V úvode knihy máme možnosť stručne sa zoznámiť s vegetačným zónovaním Európy, spôsobom používania systému vedeckej klasifikácie

druhov rastlinnej a živočíšnej ríše a s hierarchiou jeho členenia vrátane latinských názvov.

Kniha obsahuje 10 kapitol opisujúcich hlavné skupiny rastlín a živočíchov Európy – kvitnúce rastliny sú v zjednodušenom členení uvádzané v kapitolách **Divokorastúce rastliny a Stromy a kry**. Ostatné rastliny a živočichy sú členené do kapitol podľa používaného klasifikačného systému – **Papraďorasty a machorasty, Huby a lišajníky, Morské riasy, Cicavce, Vtáky, Plazy a obojživelníky, Ryby, drsnokožce a bezčelústnatce, Bezstavovce**.

Vzhľadom na to, že kniha opisuje druhy celej Európy, nemožno očakávať, že čitateľ nájde všetky bežné druhy z našej prírody, naopak, oboznámi sa s mnohými zaujímavými cudzokrajnými rastlinami a živočíchmi, ktoré ho možno zaujali na cestách mimo strednej Európy.

V úvode každej kapitoly sa možno oboznámiť s najdôležitejšími údajmi o danej skupine organizmov. Napríklad v kapitole **Stromy a kry** sa dozvieme o zaradení drevín do klasifikačného systému rastlín, o hlavných lesných vegetačných pásmach Európy, špecifických znakov stavby drevín, o funkciách či odlišnostiach ich orgánov. Nechýbajú ani zaujímavé údaje o rozšírení, type biotopov a identifikačných znakov jednotlivých skupín. Nasleduje krátky opis každého druhu, doplnený jeho farebným zobrazením. Ďalšie informácie nájde čitateľ v tabuľkách, na mapkách či grafoch – napríklad pri divokorastúcich rastlinách je tabuľka obdobia kvitnutia, pri stromoch a kroch je tabuľka hospodárskeho využitia, pri cicavcoch a vtákoch sú mapky geografického rozšírenia, pri

motýľoch, ale aj iných bezstavovcoch, znázornenie ich životných cyklov.

Prírodu však nespoznávame prostredníctvom jednotlivých druhov, ale poznávame rôzne typy krajín a v ich priestoroch rôzne typy prírodných, poloprírodných a človekom výrazne zmenených biotopov, ktoré poskytujú podmienky na vývoj skupín organizmov v špecifickej druhovej skladbe. Dnes sú na knižnom trhu módo populárno-náučné publikácie, ktoré opisujú druhy rastlín a živočíchov zároveň s charakteristikou typu ekosystému, v ktorom majú optimálne podmienky vývoja. Výnimkou nie je ani táto kniha. Opisy jednotlivých typov prostredia sú postupne vkladané do jednotlivých kapitol, čiastočne nadväzujú na predtým opisovanú skupinu organizmov. Napríklad v kapitole **Divokorastúce rastliny** za čelaďou Vresovcovité nasleduje podkapitola **Vresoviská a rašeliniská**. Dozvieme sa tu napríklad, že rašeliniská v Škótsku pokrývajú až 65 % územia, vznikli pred stovkami rokov vyrúbaním lesa na poľnohospodárske účely. Takto získané pôdy skoro stratili úrodnosť a boli opustené. Opätovnej sukcesii lesa zabraňuje vyľuhovanie pôd a následný rast rašeliníka. Okrem toho sa čitateľ dozvie čím sú dnes rašeliniská a vresoviská ohrozené a aké typické živočichy a rastliny toto prostredie osídľujú. Podobne sú charakterizované **trávnaté porasty** a ich typy. V skupine stromov a krov sú opisy ekosystémov **ihličnatých a listnatých lesov**. V ďalších kapitolách sú charakterizované rôzne typy prostredí – **Prostredie vytvorené ľudskou činnosťou, Hory, Tundra, Sladkovodné biotopy, Morské pobrežie, Stredomorie**. Pri charakteristike každého rastlinného alebo živočíšneho druhu nájdeme vždy znaky symbolizujúce jeho optimálne prostredie, a podľa nich si môžeme vyhľadať opis prostredia v niektorej z uvedených podkapitol. Okrem toho sú tu aj symboly umožňujúce zistiť, či je druh vzácný alebo ohrozený a či sa nachádza aj na Slovensku.

Na potulky prírodou si publikáciu pre jej objemnosť vziať nemožno, ale vďaka príťažlivej grafickej úprave, výborným fotografiám a ilustráciám a takmer encyklopedickému charakteru sa môže **Príroda Európy** stať stálicou každej rodinnej knižnice.

Dagmar Štefunková

